

ouders over wereldburgerschap op school

KALEIDOS
RESEARCH

LETTE HOGELING

18-06-2015

© Army Medicine

Wat valt er onder de verantwoordelijkheid van de school en wat is de verantwoordelijkheid van ouders in de opvoeding? Basisscholen hebben in Nederland formeel een brede taak gekregen van de overheid. Zij zorgen er niet alleen voor dat kinderen de basisvaardigheden zoals lezen, schrijven en rekenen leren, maar moeten er bijvoorbeeld ook voor zorgen dat kinderen zich kunnen 'oriënteren op zichzelf en de wereld'. Hoe zien ouders de rol van de school in het leren over de wereld?

In dit onderzoek zijn ouders gevraagd naar hun mening over de rol van de school bij die 'oriëntatie op jezelf en de wereld'. Hier vallen bijvoorbeeld de vakken aardrijkskunde, burgerschap en geschiedenis onder. In dit onderzoek staat *wereldburgerschap centraal*. Wereldburgerschap gaat ervan uit dat burgerschap in de lessen meer moet bevatten dan 'Nederlands burgerschap' alleen. Mensen wereldwijd staan tenslotte steeds meer met elkaar in verbinding en zijn steeds meer van elkaar afhankelijk. Het is daarom steeds belangrijker dat kinderen worden voorbereid op hun rol en een toekomst in die verbonden wereld. Een representatieve groep van 1.002 ouders nam deel aan het onderzoek, allen met kinderen in de leeftijd 6 tot en met 12 jaar¹.

ouders niet zo optimistisch over de wereld

Hoe zien ouders de toekomst van de wereld waarin hun kinderen opgroeien? Kaleidos Research onderzoekt jaarlijks hoe Nederlanders aankijken tegen de wereld, of zij de afhankelijkheid in de wereld onderschrijven, evenals twee andere 'wereldburgerschapsprijncipes'; gelijkwaardigheid van mensen en een gedeelde verantwoordelijkheid voor het oplossen van wereldproblemen. Opmerkelijk is dat ouders (volwassen Nederlanders met kinderen) minder dan Nederlanders zonder kinderen deze principes onderschrijven². Het sluit echter wel aan bij de bevindingen in dit onderzoek. Want over het algemeen zien ouders de toekomst van de wereld niet zo zonnig in. Slechts acht procent van de ouders denkt dat 'het de goede kant op gaat met de wereld' (Figuur 1). Onder kinderen zelf is het beeld van de ontwikkelingen in de wereld niet zoveel beter dan bij ouders. Eerder bleek dat 12 procent van de 9 tot 12-jarigen denkt dat het 'de goede kant opgaat met de wereld'³. Niet veel positiever dan de ouders dus.

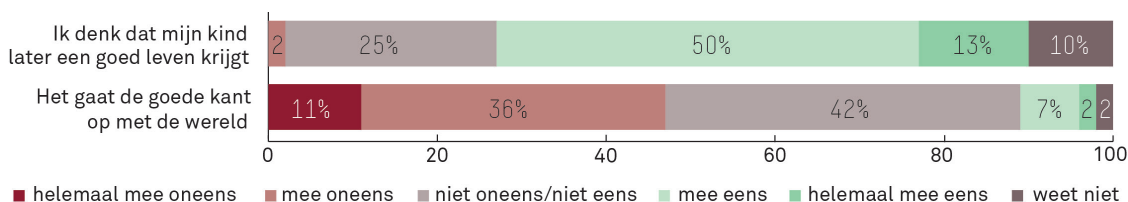
Ouders denken veel positiever over de toekomst van hun eigen kroost dan over de wereld in het algemeen; 63 procent denkt dat hun kind later een goed leven krijgt⁴. Hoogopgeleide ouders denken dit overigens vaker (68%) dan midden- en laagopgeleide ouders (respectievelijk 58% en 59%).

1
Het veldwerk voor dit onderzoek is uitgevoerd door TNS-NIPO. De steekproef vormt een representatieve afspiegeling van Nederlandse kinderen in de leeftijd 6-12 jaar op geslacht, leeftijd en regio. De ouders van deze kinderen hebben aan dit onderzoek deelgenomen. Verdere informatie over de methode, analyses en resultaten via info@kaleidosresearch.nl.

2
Er is een korte aanvullende analyse uitgevoerd op de data van het onderzoek Nederlanders en de wereld 2014. Voor deze analyse is een selectie gemaakt van Nederlanders tussen de 26 en 66 jaar, dezelfde leeftijdsgroep als de ouders die in deze factsheet zijn ondervraagd.

3
De cijfers over kinderen zijn afkomstig uit een onderzoek van Kaleidos Research uit 2014; zie <http://www.ncdo.nl/kinderen-toekomst>.

4
In de vragenlijst is aangegeven dat waar 'kind' staat, ook 'kinderen' gelezen kan worden. Er is geen onderscheid gemaakt naar ouders met één kind en ouders met meerdere kinderen.

5
Marketresponse
Research &
Consultancy (2010).
De rol van de school
bij de opvoeding. In
opdracht van het
ministerie van jeugd
en gezin. Leusden:
Marketresponse.

FIGUUR 1. Stellingen over de toekomst (%) Gewogen resultaten, $n = 1.002$.

Net als hun ouders zijn kinderen veel positiever over hun eigen, meer persoonlijke toekomst. Eind 2014 gaf bijna driekwart van de Nederlandse kinderen aan dat zij denken zelf later een goed leven te krijgen.

80 PROCENT VAN OUDERS VINDT WERELDBURGERSCHAP BELANGRIJK OP SCHOOL

Wereldburgerschap mag dan geen verplicht vak zijn, het is volgens 80 procent van de ouders wel belangrijk dat dit onderwerp op school aan de orde komt (Figuur 2). Slechts één op de tien ouders vindt het voldoende als de school van hun kinderen *alleen* aandacht besteedt aan de basisvaardigheden. Ook vindt een ruime meerderheid (85%) van de ouders het van belang dat hun kind iets weet van andere culturen dan de Nederlandse. Dit lijkt te wijzen op een redelijk 'wereldwijze' houding van ouders over wat hun kinderen moeten leren en weten over de wereld. Echter geeft ook nog bijna een derde van de ouders aan dat zij het alleen belangrijk vinden dat hun kind weet wat de Nederlandse cultuur is.

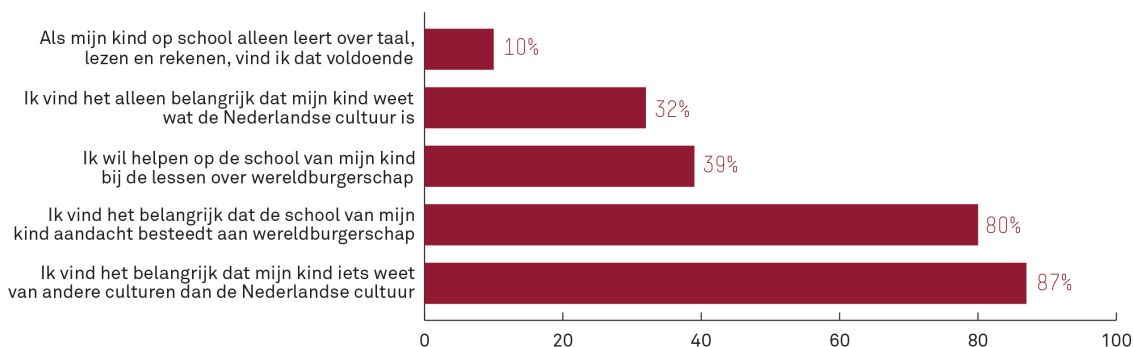
Des te hoger de opleiding van de ouders, des te meer belang zij hechten aan aandacht voor wereldburgerschap op de school van hun kinderen. Ook geven hoogopgeleide ouders vaker dan lager opgeleide ouders aan dat zij het belangrijk vinden dat hun kinderen iets weten van andere culturen en vinden zij minder vaak de basisvaardigheden alleen voldoende. Dit sluit aan bij onderzoek uit 2010, waarin bleek dat hoogopge-

leide ouders het relatief vaak oneens zijn met de stelling dat leerkrachten zich vooral met lesgeven moeten bezighouden en niet met het opvoeden van kinderen⁵. Ook bleek in dit onderzoek dat hoogopgeleide ouders het bijbrengen van normen en waarden belangrijker vinden dan lager opgeleiden.

Wat betreft een eigen, actieve bijdrage aan wereldburgerschapsonderwijs zitten de laag- en hoger opgeleide ouders redelijk op één lijn. Gemiddeld geeft bijna 40 procent van de ouders aan dat zij wel willen helpen op de school van hun kind bij de lessen over wereldburgerschap.

AAN WERELDBURGERSCHAP WERK JE SAMEN, VINDEN OUDERS

Onder wereldburgerschap vallen allerhande onderwerpen en vaardigheden. In de vragenlijst is specifiek ingegaan op wat op school hoort en wat thuis door een aantal onderwerpen en vaardigheden van (wereld)burgerschap aan ouders voor te leggen. Welk belang hechten ouders aan deze vaardigheden en waar hoort leren hierover thuis? De meeste ouders (rond de 90%) vinden de genoemde onderwerpen (heel) belangrijk, met als top drie 'dat mensen gelijkwaardig zijn', 'zich kunnen inleven in andere mensen' en 'conflicten kunnen oplossen'. Relatief het minste belang hechten ouders eraan dat kinderen leren 'zelf een bijdrage te leveren aan het oplossen van wereldproblemen' en leren over kinderrechten.

FIGUUR 2. Stellingen over het belang van wereldburgerschap op school (%) (helemaal) mee eens. Gewogen resultaten, $n = 1.002$.

Veruit de meeste ouders (minstens 85%) vinden dat de genoemde onderwerpen zowel thuis als op school aan de orde moeten komen (Figuur 3). Het lijkt erop dat ouders wereldburgerschap daarmee als een *joint effort* zien van scholen en ouders. Een taak voor de school zien ouders voornamelijk bij het aanleren van kennis over andere landen en culturen (12%), over kinderrechten (12%), over bijdragen aan het oplossen van wereldproblemen (5%) en nieuws kunnen begrijpen (4%). Wat moet en enkel thuis worden aangeleerd? Vijf procent van de ouders vindt dat nieuwsgierig zijn, een open houding naar de wereld en zich kunnen inleven in andere mensen 'vaardigheden' zijn waarvoor zij thuis verantwoordelijk zijn, en waarin de school geen rol heeft.

En wat gebeurt er thuis echt, door ouders, rondom wereldburgerschap? Ouders betrekken hun kinderen wisselend bij mondiale vraagstukken door erover te praten. De helft van de ouders geeft aan vaak met hun kinderen over het nieuws in de wereld te praten. En 46 procent praat vaak met hun kinderen over hoe zij goed voor het milieu kunnen zorgen. Over andere talen en culturen wordt door wat minder, namelijk ruim een derde van de ouders (35%), vaak gepraat met hun kinderen.

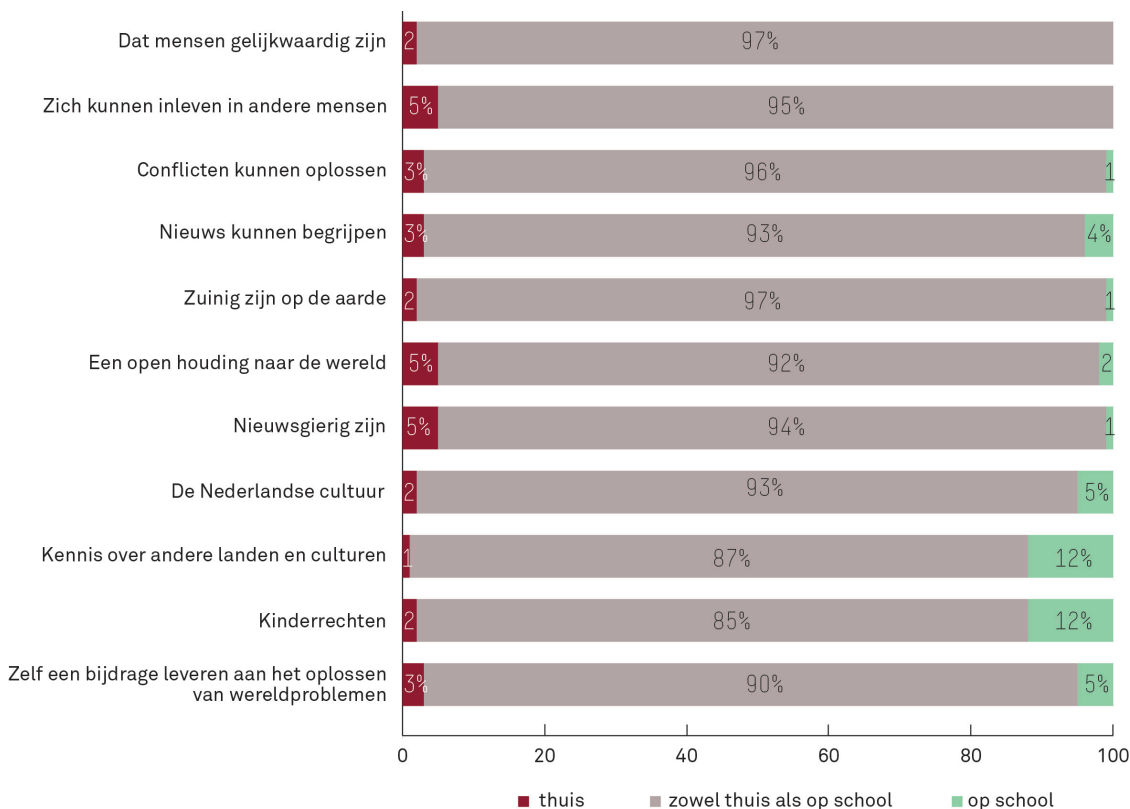
RELATIEF BELANG WERELDBURGERSCHAP NIET GROOT

Naast taal, rekenen, aardrijkskunde, geschiedenis, natuur en techniek leren kinderen in Nederland natuurlijk nog veel meer op de basisschool. Welke vakken en onderwerpen vinden ouders naast deze 'basisvakken' nog meer belangrijk? We legden er een aantal voor (Figuur 4), waarbij ouders vooral veel aangeven dat zij 'sociale vaardigheden' (85%) belangrijk vinden⁶. Ook 'computervaardigheden' en 'sport en bewegen' wordt door ongeveer 40 procent van de ouders als belangrijk gezien.

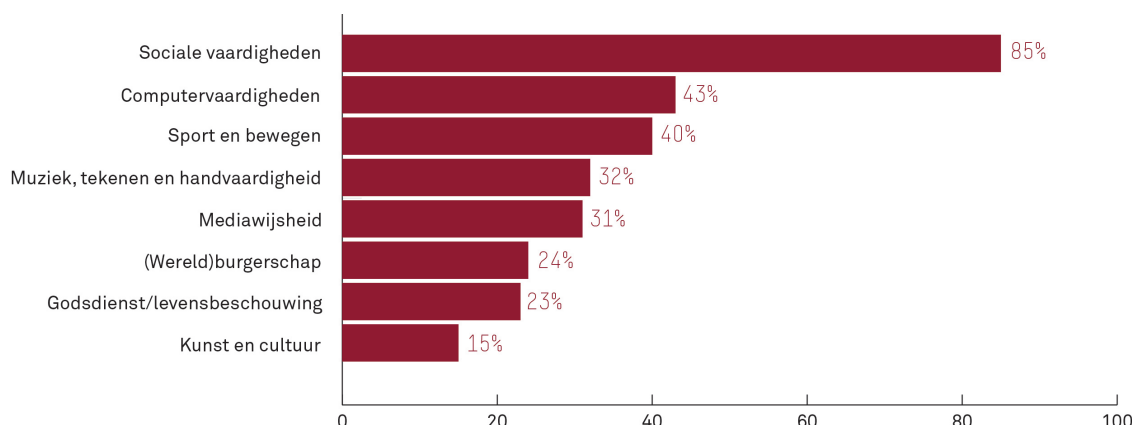
Bijna een kwart van de ouders (24%) ziet het relatieve belang (het belang ten opzichte van andere vakken en onderwerpen) van wereldburgerschap. Opmerkelijk is dat moeders (28%) vaker dan vaders (20%) aangeven dat wereldburgerschap relatief belangrijk is. 'Kunst en cultuur' wordt het minst vaak genoemd (15%) als belangrijk.

Aan de ouders die wereldburgerschap ten opzichte van andere vakken belangrijk vinden, is gevraagd waarom zij het van belang vinden dat dit op school aan de orde komt. Dit levert een veelheid aan antwoorden op. Veel ouders geven aan dat de wereld groter is dan Nederland, dat het belangrijk is om te

⁶ Meerdere antwoorden mogelijk. Ouders die de vragenlijst invulden konden drie vakken/onderwerpen kiezen.

FIGUUR 3. Waar moeten de onderwerpen/vaardigheden worden aangeleerd? (% 'thuis', 'zowel thuis als op school' en 'op school'. Exclusief categorie 'weet niet'). Gewogen resultaten, n = 1.002.

FIGUUR 4. Van welke onderwerpen vindt u het belangrijk dat uw kind ze leert op school? (maximaal drie antwoorden). Gewogen resultaten, $n = 1.002$.

weten hoe de wereld werkt en om inzicht te hebben in andere landen, culturen en religies. Ook vinden ouders het belangrijk dat dit op school behandeld wordt in plaats van thuis omdat de klas hiervoor de beste omgeving biedt (met haar eigen diversiteit en andere meningen dan thuis) of omdat leerkrachten beter toegerust zijn dit soort onderwerpen te behandelen dan ouders zelf. Een deel

van de ouders legt ook de link met de toekomst van de wereld; leren over wereldburgerschap kan bijdragen aan een beter 'beheer' van de wereld door nieuwe generaties en kinderen moeten kunnen functioneren in een steeds meer bereikbare en kleine wereld. Een aantal citaten van ouders illustreert dit:

"Behalve thuis, juist op school. Je kunt ervan uitgaan dat in elke groep diversiteit aanwezig is (...). Hoe ze zich kunnen verhouden tot anderen is dus mooi op school te ervaren en uit te proberen."

"Een open houding naar de wereld kan in de toekomst zorgen voor een betere leefomgeving voor alle mensen."

"Omdat dit een complex onderwerp is, en de school dit van meer kanten kan belichten. Ook kunnen ze op school met verschillende meningen discussiëren. Hierdoor kan mijn kind zijn eigen mening vormen. En niet onze mening klakkeloos overnemen."

"Omdat onze wereld niet meer zo beperkt en klein is als vroeger. We leven niet meer in onze eigen bubbel. De wereld gaat iedereen aan. En het is goed om dat al van jongs af aan met kinderen te bespreken."

"We zijn niet meer alleen op de wereld en door sociale media en verbeterde en snelle reismethodes steeds meer gekoppeld aan andere culturen. Om begrip te krijgen voor elkaar is het nodig om vanaf het begin de verschillende cultuureigenschappen met elkaar te delen."

TOT SLOT

Hoe denken ouders in Nederland over wereldburgerschap op school? En welke taakverdeling tussen school en 'thuis' zien zij in het leren over wereldburgerschap? De meerderheid van de ouders onderschrijft het belang van aandacht voor wereldburgerschap op school. En uit de toelichting blijkt dat ouders ook juist de meerwaarde van het leren op school, samen met klasgenoten, zien. Slechts acht procent van de ouders denkt dat het de goede kant op gaat met de wereld. Mogelijk zien ouders dus de urgentie om kinderen te leren met

een veranderende wereld om te gaan.

Hoewel een groot deel van de resultaten wijst op een redelijk 'wereldwijze' houding van ouders, is aan de andere kant het relatieve belang van wereldburgerschap (afgezet tegen andere vakken en thema's) volgens ouders beperkt. In het verlengde daarvan denken veel ouders veel positiever over de toekomst van hun eigen kroost dan over de wereld in het algemeen. Wereldburgerschap is urgent en belangrijk, maar legt het in de 'strijd' om de vaak beperkte tijd op school blijkbaar nog af tegen andere vakken.